

En bild av frihet

Den interna och externa friheten

Bjarke Lund

Abstract

This paper discusses the concept of freedom via a theoretical literary analysis. By starting in footsteps of Isaiah Berlin and his definition of negative and positive freedom this paper demonstrates that there is a problem in this conception of freedom and offers an alternative model of analysis. These problems both internal and external to Berlins theory are clarified and analyzed. By recognizing that freedom is always in the triadic formation offered by Gerald C. MacCallum and the need to drop agential constraints a model of freedom internal and external to the agent is produced. Internal and external freedom focuses upon the single agent and the fact that freedom can exist as a mental process as well as physical action. Dropping the agential constraints allows for the inclusion of incompetence as a restrictor of freedom. This drop allows for the aggregation of freedom via the method presented by Michael Garnett. This paper does not address the historical validity of negative and positive freedom merely suggesting a better alternative for theoretical analysis.

Nyckelord: Frihet, Isaiah Berlin, MacCallum, negativ, positiv, intern, extern

*Anta ord:*8751

Innehåll

1. Syfte/Problemformulering	1
2. Metod och Introduktion	2
2.1 Metod.....	2
2.2 Introduktion till negativ/positiv frihet	4
3. Problem med Berlins modell	6
3.1 Frihet från eller frihet att?.....	6
3.2 Agent vs. Agent	7
3.3 Sammanfattning av problematik.....	10
4. Intern och extern frihet	11
4.1 Intern frihet	11
4.2 Den externa friheten	13
4.3 Den blandade friheten.....	14
5. Sammanfattning.....	16
6. Litteraturlista.....	17

1. Syfte/Problemformulering

Hur skall vi förstå frihet? Denna fråga har fångat statsvetare och filosofer i generationer. För statsvetaren handlar det om att kunna bedöma hur politik påverkar individens frihet, om samhällen kan sägas vara fria och om vi kan säga något om till vilken grad människor är fria. Många svar har givits på den första frågan bland annat av Isaiah Berlin men *är Berlins modell ett bra sätt att förstå frihet?* Syftet med denna uppsats är alltså dubbelt, dels ska Berlins modell granskas och bedömas om detta är ett lämpligt sätt att förstå frihet och om inte skall ett alternativt svar till hur vi skall förstå frihet ges. Denna alternativa förståelse av frihet kommer att presenteras för läsaren genom introducerandet av ett nytt analysverktyg som förhoppningsvis kan hjälpa att öka förståelsen för det fenomen som kallas frihet. Uppsatsen kommer alltså att presenteras i tre steg:

1. Först skall Berlins argument för positiv och negativ frihet att lyftas fram så att dessa blir tydliga
2. Sedan skall Berlins modell när argumentet definierats granskas och eventuella svagheter belysas
3. Slutligen skall jag presentera en egen modell av frihet.

2. Metod och Introduktion

2.1 Metod

En uppsats fråga bestämmer alltid till någon grad metoden som används för att nå detta syfte. När vi formulerar en fråga kan vi välja att göra det på tre sätt: beskrivande, förklarande eller värderande. När vi ställer en fråga är det viktigt att veta vad frågan har för ambition gällande dessa tre kategorier. En fråga kan naturligtvis söka att både beskriva och förklara ett fenomen (eller någon annan kombination av de tre) vikten ligger i att göra tydligt vad det är som ska göras (Teorell & Svensson, 2007, s. 22). När vi har klassificerat vår fråga ser vi sedan att utifrån dessa tre kategorier finns olika metodologiska verktyg tillgängliga för varje kategori. Eftersom denna uppsats skall söka att besvara två skilda typer av frågor kan vi ana att metoden måste spegla detta. Huvud frågan för uppsatsen är alltså ”*Hur skall vi förstå frihet?*” från detta kan vi utrona att studien har en begreppsutvecklande karaktär. Syftet med en begreppsutvecklande studie är att ge en begreppsdefinition som sedan är användbar för empiriska studier. När man gör denna typ av studie är det sedvanligt att börja i det som tidigare skrivits om begreppet man väljer att undersöka, sedan söker man att filtrera fram det som är specifikt och viktigast för begreppsdefinitionen för att pröva om detta är gilltigt teoretiskt såväl som ett redskap för vidare forskning. Slutligen kan forskaren ta ställning för den han anser vara den ”bästa” begreppsdefinitionen (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2007, s.36). Inom ramen för denna studie är det Berlins ”Two Concepts of Liberty” begreppsdefinition av frihet som står för den huvudsakliga undersökningen. Tanken är att genom frågan ”*Är Berlins modell ett bra sätt att förstå frihet?*” undersöka denna definitions gilltighet och sedan presentera en alternativ förståelse av frihets begreppet. Att använda Berlin som avstamp är ett försök att införa en stabil grund att arbeta från sedan kommer naturligtvis även andra författares definition och tolkning av frihet att granskas och från dessa kommer en ny definition av frihet att presenteras. Detta säger något om metoden för uppsatsen som helhet men det lämnar att definiera metoden för hur Berlins text skall analyseras som jag ser det två möjliga sätt att börja. Antingen kan man kvantitativt undersöka vad människor menar när de använder ordet frihet. Slutsatsen för en sådan studie skulle troligen vara att frihet är hur människor använder ordet frihet och att vi bör förstå frihet på det sättet. Sedan kan man jämföra detta med Berlins modell och undersöka hur nära hans svar ligger den allmänna uppfattningen. Den andra metoden vilken jag tänker använda mig av i denna uppsats är att närma mig frågan ur ett teoretiskt perspektiv och granska litteraturen om frihet och hur den yttrar sig där. För att göra detta krävs att vi kan tolka och analysera de idéer som förekommer i litteraturen och sedan utvärdera dessa. För detta ändamål kan idéanalysen vara ett passande verktyg. Tanken är att utföra en beskrivande idéanalys av Berlins ”Two Concepts of Liberty”. Den beskrivande idéanalysen är inte enbart ett verktyg för att redogöra för ett material för att texten skall ha ett vetenskapligt värde måste även slutsatser dras (Beckman, 2007, s.49). Uppgiften inom detta arbete är att med idéanalysens glasögon läsa Berlins text och granska den för eventuell problematik detta verkar då falla inom ramen den beskrivande idéanalysen. För att analysen skall äga värde är det viktigt att tolkningen inte enbart presenteras utan också att argumenten för den nya tolkningen

presenteras (Beckman, 2007, s.50). Här blir det viktigt att hålla koll på vad det är som undersöks eftersom det kommer att avgöra vad analysen plockar fram. Med denna studie är tanken inte att undersöka Berlins text innebörd eller omtolka vad den betyder. För att tolkningen skall vara vetenskapligt grundad och slippa stå helt ensam kommer jag att använda mig av tidigare tolkningar för att hjälpa lyfta fram den problematik som finns i Berlins modell. Den beskrivande idéanalysen tillåter att man jämför sin egen läsning med andra tolkningar för att validera den egna läsningen och erkänner dettas om en metod för att utföra den beskrivande idéanalysen (Beckman, 2007, s.52). Beckman uttrycker det att den beskrivande idéanalysen faktiskt verkar förutsätta jämförelse mellan texter (Beckman, 2007, s.51) Tanken är att fokusera på begreppet som Berlins text åsyftar nämligen ”frihet”. Berlin står som en representant för en tolkning av det som undersöks ”Frihet” inte som undersökningens själva centrum. Arbetet skulle således kunna beskrivas som en innehållslogisk idéanalys eftersom den text jag ämnar undersöka kommer att granskas för värdet av sina idéer - inte hur de uppstått (Beckman, 2007, s.13). Men tanken med detta arbete är inte att enbart ge en beskrivning av Berlins text men också att ta ställning till den och då rör vi oss in i idékritikens områden. Idékritiken beskriver inte enbart vad det är en text söker att beskriva den vill också klarlägga ”vilka skäl vi har anledning att tro på” (Beckman, 2007, s.55). Idékritiken kan undersöka giltigheten av den idé som läggs fram. När vi undersöker giltighet undersöker vi om idén är motsägelsefri och att den drar giltiga slutledningar (Beckman, 2007, s.58). Sedan kan även Hållbarheten hos en viss idé prövas. När vi undersöker hållbarhet granskar vi om idén som lagts fram har bevis, om dessa bevis rättfärdigar idén och om vi empiriskt kan kontrollera dessa bevis (Beckman, 2007, s.65). Slutligen kan idékritiken även pröva rimlighet. När vi undersöker rimlighet tar forskaren en ställning i en värde fråga och gör ett bedömande i denna (Beckman, 2007, s.69). Detta arbete kommer alltså att använda sig av idékritiska verktyg för att efter att Berlins modell beskrivits ta ställning till modellen och dess funktion. Studien kommer att vara idécentrerad i frågan om kontexten. Med detta menas att kontexten i vilken texten formats inte tänks ha någon större vikt för analysen. Detta för att centrum för analysen inte kommer att vara vem som framfört idén, snarare är det argumenten och värderingen runt frihet som granskas. Det är alltså skillnaden mellan frihetsbegrepp som står i centrum inte ett begär att klargöra eller besvara varför ett visst frihetsbegrepp framförts (Beckman, 2007, s.17)¹. Viktigt för denna uppsats är att materialet som undersöks representerar en tillräcklig bred förståelse av frihet. Om urvalet är för snävt kommer analysapparaten att lida då denna inte kan hantera dessa versioner. Om urvalet skulle vara för brett skulle det bli omöjligt att hantera och analysapparaten skulle blåsas upp och bli ohanterlig. Viktigt är alltså att fokusera på centrala delar för frihetsdiskussionen det uppstår alltså ett intresse för vem och vad. **Vem** är intressant eftersom de vi vill undersöka är de som format debatten och **vad** för att identifiera vanligt förekommande idéer. Att bedöma vilka aktörer som är relevanta och därmed är lämpade för studier behöver inte alltid vara svårt (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2007, s. 247). Om jag önskar att undersöka kommunism är det ganska uppenbart att Marx är värd att undersöka. Men samtidigt finns det här en fara och det är att man i sitt urval tänker för snävt eller fel och väljer en person vars idéer inte format det man vill beskriva (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2007, s. 248). För att visa på den granskade idéns relevans kan det vara av intresse att veta vem som fört fram den, relevans är ju sedan att knyta till validitet vilket är ett måste för en god vetenskaplig studie. Isaiah Berlin ger oss en möjlighet genom att se frihet som antingen positiv eller negativ vilket han målar upp i sitt verk ”Two Concepts of Liberty”. Detta verk har varit av stor betydelse och kommer att vidare introduceras i 2.2. Här räcker det att säga att det på grund av sin vidstäckta betydelse gör sig bra för att stå som centrum för denna uppsats. När jag besvarar

---

¹ Jämför (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2007, ss. 246-247)

hur vi bör förstå frihet kommer jag att vilja introducera min egen analysapparat som jag då menar har potential för att öka förståelsen av frihet samtidigt som den ligger nära hur ordet faktiskt används. Svaret på *hur* kommer jag alltså besvara med en modell för vad frihet är. Det som kanske är viktigast för analysapparaten är i två ord: precision och klarhet. En analysapparat måste vara precis och fånga in de begrepp som undersöks exakt annars förlorar den allt värde. Samtidigt måste det finnas en klarhet i analysapparaten som möjliggör god intersubjektivitet. Eftersom man inom vetenskapen strävar efter intersubjektivitet är det viktigt att läsaren av en vetenskaplig uppsats förstår de ”glasögon” som undersökningen använder sig av. Analysapparaten måste därmed visa läsaren vad författaren har som föruppfattning och att redovisa hur författaren uppfattar det lämpligt att använda analysapparaten för att genomföra framtida studier (Beckman, 2007, s. 22). Viktigt att poängtera är dock att det inte finns en historisk ansats i denna analysapparat. För att göra detta skulle krävas en mycket större historisk granskning av litteratur än det som för plats innan för ramen av detta arbete

2.2 Introduktion till negativ/positiv frihet

Inom det politiska studium har ”negative freedom” och ”positive freedom”, som lanserades av Isaiah Berlin i ett tal 1958 för att sedan tryckas i mängd olika utgåvor, varit av särskild vikt. Detta tal blev senare återgivet i artikeln ”Two Concepts of Liberty” i en samling från 1969 och har blivit grunden för den konceptualisering av frihet som i stort sett råder idag. Denna uppdelning har blivit likt en mur mellan de negativa liberalerna och de positiva socialisterna² Berlin menar dock att negativ frihet teoretiskt inte måste vara knuten till liberalism eller demokrati (Berlin, Hardy, 2002, S.175-176) enbart att det tycks råda ett empiriskt samband (Berlin, Hardy, 2002, S.175). I denna artikel använder Berlin de engelska termerna ”Freedom” och ”Liberty” som utbytbara med varandra (Berlin, 2006, s. s.369) och i denna uppsats kommer jag att göra det samma. Den första skillnaden som föreligger mellan positiv och negativ frihet är att positiv frihet är ”frihet att” och negativ frihet är ”frihet från”. Negativ frihet karaktäriseras därmed genom att vara ”freedom from interference”³, du är alltså fri i den mån att ingen annan förhindrar dina handlingar. Det andra som utmärker den negativa friheten är att den enbart fungerar som ett förhållande mellan två eller flera agenter (Berlin, 2006, s. 369). Jag är endast ofri i den mån att andra förhindrar min handling, att säga att jag inte är fri för att jag inte kan hoppa 40 meter upp i luften är enligt Berlin inte ett korrekt användande av frihet - minst av allt politisk frihet. Detta sätt att förstå frihet hävdar Berlin är det som använts av de klassiska engelska filosoferna som Hobbes och Mill (Berlin, 2006, s.370). Detta är en viktig punkt som jag kommer att återvända till för att problematisera den negativa synen av frihet. Berlins positiva syn på frihet refereras till som individens önskan att vara herre över sitt eget handlande. När man talar om att ”frigöra sig från sina lustar” eller att ”frigöra sitt verkliga jag” då talar vi om positiv frihet (Berlin, 2006, s.373). Positiv frihet kan summeras som att vara friheten att agera som en självständig och autonom individ.

” I wish my life and decisions to depend on myself, not on external forces of whatever kind. I wish to be the instrument of my own, not of other men's, acts of will. I wish to be a subject, not

---

² Detta är i varje fall vad Berlin och många av de negativa libertarianerna skulle hävda. Socialister kanske inte vill identifiera sig med den positiva synen eftersom den i många cirklar bär med sig tankar om auktoritära sovjetstater.

³ ”Freedom of non-interference” är en annan beteckning på detta

an object; to be moved by reasons, by conscious purposes, which are my own, not by causes which affect me, as it were, from outside.” (Berlin, Hardy, 2002, S.178)

Positiv frihet har enligt Berlin ofta missbrukats i historien av diverse förtryckande regimer. Faran med positiv frihet är att den öppnar för möjligheten att den enskilde agentens vilja inte räknas. Enligt den positiva frihetssynen är det ju enbart den ”sanna individen” som räknas och frihet består i att kunna bli denna ”sanna individ”. Därmed kan t.ex. staten hävda att: Individ X vet inte hur man frigör sitt sanna jag. Vi måste därför göra det för honom och därmed berättiga vilka ingrepp man vill för att frigöra detta sanna jag (Berlin, 2006, s.374). All politik som söker att självförverkliga sina medborgare genom någon form av påtryckning begår ett fel om de försöker hävda att medborgarna inte tvingas eftersom det ligger i deras intresse att självförverkligas (Berlin, Hardy, 2002 S.180). Det måste dock noteras att detta är en förenkling av Berlins positiva frihet. Termen har i Berlins verk en ganska mångtydig relation till frihet. Man skulle kunna kritisera Berlin för att positiv frihet saknar precision i sin begrepps innebörd vilket därmed skulle försvåra intersubjektiviteten av denna term (Badersten, 2006, s.84-85). Eftersom den positiva synen menar att frihet är individens möjlighet att uppfylla det den önskar, kan man, genom att ge upp sina önskningar, bli friare. Om du vill rösta men någon förhindrar dig, är du enligt den positiva synen ofri därför att din önskan förhindras. Om du däremot förhindrades att rösta men samtidigt inte hade någon vilja att rösta skulle du vara fri, därför att ingen önskan förnekades. Därmed skulle ett styre som förtryckte sitt folk men samtidigt fick dem att inte önska sig något göra dem positivt sätt fria (Berlin, 2006, s.375). Dessa faror lurar när man följer den positiva frihetens bana och det är därmed bättre att begränsa oss till negativ frihet och undvika denna fara, anser Berlin. Slutsatsen som Berlin drar är alltså att konceptuellt och historiskt att det är denna uppdelning av negativ och positiv frihet som är skiljelinjerna för olika tänkare. Jag skall nu försöka att visa på problematiken med att förstå frihet i enlighet med Berlins modell.

3. Problem med Berlins modell

3.1 Frihet från eller frihet att?

Ett grundläggande problem med Berlins modell tas upp av Gerald C. MacCallum Jr. i hans artikel "Positive and Negative freedom" där han lyfter upp problematiken med att dela upp frihet från och frihet att. Grunden för detta är att MacCallum menar att all frihet kan och måste uttryckas i ett triadiskt förhållande för att vara begripligt. Detta förhållande lyder "X är (är inte) fri från Y att göra (inte göra, bli, inte bli) Z" därmed är all frihet enligt MacCallum av typen frihet från. Skillnader som uppstår i olika tolkningar av frihet menar MacCallum inte består i olika typer av frihet utan olika förståelse av vad kategorierna X, Y och Z innefattar. Om någon kategori saknas blir det omöjligt att förstå vad för frihet vi talar om och det enda tillfälle då en kategori får saknas är om den kan förstås utifrån kontexten. Om du säger att du är fri att förverkliga dig själv skulle du enligt MacCallum lika gärna kunna säga att du är fri från vad som nu hindrar ditt självförverkligande. MacCallum poängterar att denna modell enbart relaterar till situationer där det är agents frihet som omtalas.

"Thus, consideration of "The sky is now free from clouds" is excluded because this expression does not deal with agents at all" - (MacCallum, 1967, s. 315)

Det MacCallum implicerar med sin teori är att när vi talar om frihet så refererar vi alltid till någon form av hinder. Men om vi då tar en mening som "Jag är fri att rösta" refererar den inte till något hinder men verkar fortfarande vara en korrekt användning av frihet. Hindren ligger i denna utsaga implicit i meningen "Jag är fri från lagar som förhindrar mig att rösta" en omformulering som istället tar fokus på hindret som står mellan mig och vad som skulle förhindrat mig från att rösta. Det denna teori då kräver är att alla frihetsutsagor kan formuleras med fokus på det tänkta hindret om detta kan visas skulle det vara att räknas som ett internt problem med Berlins modell. Jag har inte funnit något som tyder på att detta är fallet, det verkar som om alla utsagor som behandlar frihet kan formuleras för att stämma överens med MacCallums teori. Skulle det finnas en frihet som inte kan formuleras på detta sätt skulle det innebära att den modell jag presenterar är inkomplett och inte kan fånga in alla typer av frihet. Nuvarande blir frågan om vi kan definiera den positiva friheten på MacCallums sätt. Positiv frihet bestod att vara sitt sanna jag och självstyrande så här måste vi fråga vad det är som förhindrar att jag är mitt sanna jag. Svaret tycks vara okunskap, om kunskapen om det sanna jaget saknas kan jag inte vara det sanna jaget. Denna formulering skulle dock inte accepteras av Berlin om vi inte kunde visa att okunskapen är orsakad av en annan agent. Detta skulle då inte vara ett problem enligt för Berlin eftersom okunskap som inte vidhålls av en agent inte har med frihet att göra. Men om vi kan visa att okunskap bör räknas som en frihetsbegränsning skulle argumentet vinna kraft. Det vi se i nästa avsnitt är att det finns skäl för att överge denna idé om att okunskap inte begränsar frihet. Att vara sitt sanna jag innebär att man har kunskapen om vad det sanna jaget vill som skiljer sig från det icke-sanna jaget utan detta skulle ingen skillnad

uppstå. En skillnad som kan markeras mellan Berlin och MacCallum är en skillnad i begreppsextension och begreppsintention. MacCallums frihet har en liten begreppsintention men en stor begreppsextension eftersom den täcker in all frihet. Berlin som delar upp frihet i två kategorier sänker därmed begreppsextensionen eftersom varje term fokuserar på ett mindre område. Även Berlins begreppsintention minskar eftersom han enbart tittar på två faktorer, om det är frihet från eller frihet att. Detta skulle placera Berlin lägre på abstraktionsstegen än MacCallum (Badersten, 2006, s.85-86). Båda dessa modeller försöker empiriskt grunda vad frihet är men det finns även ett annat sätt vi måste granska frihet. Vi kan välja att tolka MacCallum och Berlin som begreppsanalyser där man ställt sig frågan ”Vad är frihet” skilt från frågan ”Hur bör frihet vara” (Badersten, 2006, s.43). Ett tredje sätt att se frihet som kan vara värt att nämna är det som representeras av Quentin Skinner⁴ i artikeln ”A Third Concept of Liberty”. Skinner menar sig a funnit en tradition som tolkar frihet inte som non-interference men som non-domination (Skinner, 2006, s.406). Tanken är att även att leva under hotet om inblandning är en begränsning av frihet (Skinner, 2006, s.402). Vi tänker oss en slav och hans ägare, Slaven måste alltid vara till förfogande för sin herres vilja och vara beredd att tjäna denne. Nu råkar det sig så att slavägaren ägaren aldrig ger några order till sin slav utan denne får göra ganska mycket vad den vill men om ägaren ropar måste slaven lyda. Med den klassiska tanken om non-interference är det svårt att tolka slaven som ofri för ingen hindrar honom att göra vad han vill, hotet om tvång ligger implicit. Det är detta som tanken med non-domination riktar sig mot, slaven lever ju under det ständiga hotet att ägaren ska kommendera honom och därmed är han enligt denna vy inte fri. Detta verkar då vara en starkare version av frihet som non-interference som breddas till att även inkludera möjliga handlingar. Men frågan är om det utgör en verklig förändring av negativ frihet fokus ligger fortfarande på ett hinder begreppet har enbart vidgats för att inkludera potentiella handlingar som hinder. Vi kommer dock att återvända till non-dominance när vi talar om den interna friheten. Detta förhindrar inte att den positiva synen är korrekt ur ett historiskt perspektiv och att det verkligen är ett sätt på vilket tänkare har tolkat frihet. Detta är dock inte något som behöver utforskas noggrannare i denna uppsats eftersom syftet är inte att visa att det är historiskt felaktigt enbart att det inte finns skäl att fortsätta tänka i dessa banor. Detta skulle då eliminera en av de stora skillnader som Berlin befäster mellan positiv och negativ frihet. Den kvarstående skillnaden skulle vara hur brett den negativa synen tolkar Y. Att denna skillnad är för svag att stå som en skillnad mellan negativ och positiv frihet stöttas av Quentin Skinner i sin artikel ”A Third Concept of Liberty” där han istället menar att den stora skillnaden ligger i den positiva synen att bemästra sig själv (Skinner, 2006, s. 399). Detta leder in oss på vår andra skillnad.

3.2 Agent vs. Agent

Det andra som utmärker åtminstone den negativa vyn av frihet är att det är enbart förhållanden mellan agenter som tas in i beräkningen⁵. Detta tycks vara ett externt problem med den negativa friheten, när vi talar om frihet så talar vi ibland som förhållanden mellan oss och naturen kan begränsa vår frihet. Om detta stämmer exkluderar den negativa vyn en stor del av de friheter som annars skulle fångas. Syftet med denna del är att vidga frihetsbegreppet för att

---

⁴ Se även Phillip Pettit ”A Theory of Freedom” och Phillip Pettit. ”Republicanism – A Theory of Freedom and Government”

⁵ Jag refererar till detta som den agentcentriska synen.

fånga förhållanden mellan agenter och icke-agenter och visa på varför vi bör göra detta. Men vi måste behålla en agent, som MacCallums citat i förra kapitlet så är att tala om molns frihet meningslöst⁶. Om en person sitter fast under ett fallet träd som föll av naturliga orsaker så är denna person i den negativa synen inte frihetsberövad därför att det som orsakade att han inte kan röra sig inte tillfaller en medvetande agent. På samma sätt är handikappade inte frihetsberövade i och med sitt handikapp (om inte detta handikapp vidhålls av tillskrivbara agenter). Quentin Skinner menar dock i sin artikel "A Third Concept of Liberty" att detta inte behöver vara så utan att frihetsrestriktioner kan knytas till icke-agent orsaker och att det vi måste skilja på är en avsaknad av frihet och en avsaknad av förmåga.

"To be unfree is to have been rendered incapable of exercising an ability I possess" (Skinner, 2006, s. s.401).

Om vi återgår till våra tidigare exempel så uppstår nu en skillnad. Personen som sitter fastklämd under trädet äger förmågan att gå men förhindras och är därmed inte fri. Personen med ett handikapp som förhindrar denne att gå saknar däremot förmågan att gå och kan därmed inte enligt Skinner betraktas som ofri. Ett annat exempel som kan vara värt att ta upp är okunnighet. Vi tänker oss två hypotetiska personer Smith och Jones. Om Jones saknar kunskapen för att gå och rösta i det kommande valet så betecknar detta enligt Berlin en avsaknad av förmåga och inte frihet. Men om Jones förhindras att åta sig denna kunskap (förutom av Jones egen oförmåga att lära sig hur man röstar) så är detta att betrakta som en begränsning av frihet. Vi har två personer Jones (J) och Smith (S). Jones vill gå och rösta i det lokala valet men saknar kunskapen han behöver för att kunna gå och rösta. Vi betecknar R_0 som en avsaknad av kunskapen och R_1 som närvaron av denna kunskap och RC betecknar att Jones går och röstar. Om Jones saknar kunskapen blir läget enligt Berlin $(J)R_0 \neq RC =$ Jones fri eftersom det är en avsaknad av förmåga inte ett hinder som kan attribueras till en annan agent. Men om Jones besuttit kunskapen alltså $(J)R_1$ men hindrats av Smith att gå och rösta blir situationen $S[(J)R_1 \neq RC] =$ Jones ofri. Så långt ser allt bra ut men om vi antar att Smith inte förhindrar att Jones går och röstar utan förhindrar Jones att lära sig R_1 alltså $S[(J) \neq R_1]$? Två möjligheter uppstår:

1. $S[(J) \neq R_1] =$ Jones ofri $\rightarrow S[(J)R_0 \neq RC] =$ Jones ofri

2. $S[(J) \neq R_1] =$ Jones ofri $\rightarrow (J)R_0 \neq RC =$ Jones fri

I situation nummer ett antas att Smiths förhindrande av Jones inläring även förhindrar Jones i att göra uträkningen. I situation nummer två behåller vi Berlins vy, Smith förhindrar Jones inskaffande av en förmåga i vilken mening han inte är fri men eftersom Jones inte hindras att rösta utan enbart saknar förmåga kan han inte vara ofri att göra den. Jag hävdar att alternativ ett är den rimliga tolkningen av situationen. Annars skulle en diktatur kunna hävda att man hade fria val genom att tillåta folket att rösta men helt enkelt inte berättade var eller hur de ska rösta. Det finns dock ytterligare en problematik som indikerar att vi bör röra oss från en agentbunden syn av frihet. Denna lyfts upp av Micheal Garnett i hans artikel "Ignorance, Incompatance and the Concept of Liberty". Garnetts syfte med artikeln är att visa att om vi skall kunna aggregera frihet, vilket han menar alla negativa perspektiv av frihet måste, så kan vi inte vidhålla kravet att frihetsbegränsning måste kunna kopplas till en agent. Att aggregera frihet betyder enkelt att man på något sätt kan jämföra olika mängder frihet⁷. Problemet med detta har enligt Garnett

⁶ Det är dock möjligt att räkna in djur som agenter.

⁷ Garnett gör här en skillnad mellan generella och något-generella friheter. Denna distinktion är dock inte viktig för denna uppsats fortsatta argumentation.

varit trefaldigt nämligen ”**the problem of indefinite subdivision; the problem of indefinite numbers of descriptions; and the problem of indefinite causal chains**” (Garnett, 2007, s. s.434). Det första problemet som vi på svenska kan kalla för problemet med oändlig delning går ut på att för varje frihet kan vi dela upp denna i hur många delfriheter som önskas. Detta skulle det då göra det omöjligt att jämföra mängder frihet eftersom varje frihet skulle kunna delas upp till en oändlig mängd frihet (Garnett, 2007, s. s.435). Det andra problemet, problemet med oändliga beskrivningar går ut på att för varje handling jag utför så kan detta beskrivas med en potentiellt oändlig mängd beskrivningar. Problemet blir då att varje ny beskrivning potentiellt involverar en ny frihet och om detta antal är oändligt blir situationen ohanterlig (Garnett, 2007, s. 438). Det tredje problemet vilar på det faktum att med varje handling jag utför så startas en oändlig kedja av handlingar. Hur långt skall man då räkna? Har jag med en handling haft friheten att göra en handling eller skall alla följder av handlingen räknas in i min frihet? (Garnett, 2007, ss. 439-440). Problemet med oändlig delning löses av att överge den agentcentriska tolkning därför då kan vi identifiera en minsta nivå på vilken vi kan aggregera frihet nämligen de mest specifika friheterna som är tillgängliga. Argumentet går ut på att ingen människa har perfekt specifik kontroll över sin kropp, det är omöjligt för mig att höja min arm exakt 0,002 mm. Jag kan höja den mer än så eller mindre genom att inte höja den alls men med den graden av exakthet kan jag inte uppnå, den är därför en alltför specifik nivå att aggregera på. Vi aggregerar alltså på den nivå vid vilken exakthet jag kan uppnå (Garnett, 2007, s. 437). Här har vi då börjat tänja på den negativa synens krav att frihet är ett förhållande mellan agenter och som vi skall se kan detta att behöva försvagas något ytterligare. Det andra problemet kan vi lösa genom att åberopa okunnighet (Garnett, 2007, s. 439). Om okunnighet kan begränsa frihet kan vi säga att en agent inte är fri att göra en handling han inte har kunnigheten att göra. En situations relevanta friheter kan därmed endast beskrivas i situationer som agenten har kunnighet att utföra. Det tredje problemet löses igen av okunnighet. När en agent utför ett handlande har han i de flesta fall förmågan att förutse vad denna handling kommer att innebära och kanske vad detta kommer att leda till. Men vid något steg blir kausaliteten för komplex och förmågan att förutse konsekvenserna av handlande upphör. Om vi godtar okunnighet som begränsande kan vi hävda att vi skall enbart räkna frihet till den punkt där vi kan förutse konsekvenserna av vårt handlande (Garnett, 2007, s. 440). Dessa tre lösningar blir enbart möjliga om vi släpper kravet att frihet är ett förhållande mellan två agenter och borde därmed kunnas räknas som skäl att överge detta krav.

3.3 Sammanfattning av problematik

Det som fokuserats på i denna del är alltså två huvudsakliga problem med Berlins modell sedan genom att jämföra dessa med vidare problematiseringar av i huvudsak MacCallum och Garnett har jag försökt visa vad dessa problem innebär och den effekt de kan få om Berlins modell skulle användas för vidare analys. De två punkter som lyfts upp och granskats är att "frihet från" och "frihet att" verkar vara utbytbara med varandra och att kravet på att frihet är ett förhållande mellan agenter verkar skapa dels en onödig komplexitet i frihet och att vi förhindras beskriva en del situationer i frihetstermer som vi annars skulle vilja beskriva i just frihetstermer. Den viktigaste punkten av den kritik som lagts fram är antagligen den som rör förhållandet mellan agenter. Kritiken av "från" och "att" är kanske intressant men Berlins modell skulle överleva utan att referera till denna skillnad. En fråga uppstår då om denna agent problematik är stark nog för att rättfärdiga en övergång från Berlins modell till en annan modell? Detta kan givetvis diskuteras men det viktiga här är att göra tydligt att jag som författare menar att denna problematik är så pass stark att det finns ett värde i att konstruera en ny modell som släpper på kravet om förhållanden mellan agenter och därmed förhoppningsvis ger en klarare bild av frihet.

4. Intern och extern frihet

I denna del skall jag introducera den analysapparat vilken jag menar kan bidra med ökad förståelse av frihetsbegreppet. Först kommer jag att i 4.1 förklara den interna friheten, dess funktion och begränsningar för att sedan i 4.2 gå vidare med en liknande förklaring av extern frihet. Till slut kommer 4.3 att användas för att sammanfoga dessa två och visa deras sammanlagda applikationsmöjligheter. Det jag hoppas åstadkomma är en modell av frihet som är av vetenskapligt värde⁸. För att göra detta måste modellen ha ett bra förklaringsvärde i sig själv och vara applicerbar på situationer som den möter. Samtidigt har den en ambition att ligga så nära som möjligt hur vi använder ordet frihet. Eftersom jag dock inte har någon säker forskning på detta så måste det erkännas att begreppen ska ligga nära hur jag uppfattar att ordet frihet används. Skulle min egen uppfattning vara vriden skulle detta föras in i de begrepp jag presenterar. Själva begreppen intern och extern frihet är inte nya. Tanken om en skillnad mellan en intern och en extern nivå diskuteras bl.a. av Charles Taylor i artikeln "What's Wrong with Negative Liberty?". Det jag menar är nytt med min modell är dess innehåll och dess funktion.

4.1 Intern frihet

Det enklaste sättet att definiera den interna friheten är att säga att det är allt som sker inom den enskilde agentens tänkande. När agenten sedan försöker uttrycka sitt eget tänkande lämnar han den interna frihetens gränser. Intern frihet är därmed exklusiv för tänkande varelser⁹. Den är oss given sedan födseln för om du föds utan intern frihet föds du utan tänkande. Den interna friheten kan i viss mån jämföras med Berlins syn på den positiva friheten men samtidigt skiljer den sig på ett flertal punkter. Intern frihet har inte med "frihet att" göra mer än vad extern frihet har eftersom grundtesen här är att frihet alltid kan definieras som antingen "frihet att" eller "frihet från", att säga det ena kan alltid refereras som det andra. Samtidigt kräver inte intern frihet någon form av självförverkligande eller kontakt med ett sant jag. I den mån du kan producera tankar du identifierar dig med så har du intern frihet¹⁰. Likheten ligger i att båda handlar om individens frihet inom och i sig själv. Den interna friheten existerar som en sfär för varje separat individ och olika individers sfärer kan inte direkt påverka varandra. Med detta menas att jag genom att utöva min interna frihet inte direkt kan begränsa någon annans frihet¹¹. Detta kommer av att gränsen för intern frihet går precis då den utövas utanför den egna individen. Om Smith formulerar en tanke för att förhindra Jones har han uppenbarligen haft den

---

⁸ Vilket antagligen skulle uppnås av även ett totalt misslyckande eftersom jag då klarlagt ett sätt på vilken man inte kan förstå frihet.

⁹ Jag använder mig av termen tänkande varelser med tanke på djur. I vilken grad eller hur denna står i jämförelse med människan är en intressant men i detta sammanhang irrelevant fråga.

¹⁰ Självförverkligande och dylikt skulle öka den interna friheten men det är inget krav. Att man kan identifiera sig med de tankar man producerar är dock ett krav för intern frihet.

¹¹ Även om vi tänker på frihet som non-dominance så tvingas vi acceptera att en outtalad tanke säkerligen inte kan räknas som ett ingrepp i friheten. Ett undantag här vore en extremt stark version av frihet som non-dominance.

interna friheten att göra detta. Men att Smith tänker förhindra Jones räcker inte för att begränsa Jones frihet. För att Smith ska kunna påverka Jones frihet måste han utöva sin egna externa frihet och handla på ett sätt som påverkar Jones. Ett exempel är skillnaden mellan yttrandefrihet och tankefrihet. Om du besitter tankefrihet har du rätten att utan inblandning utveckla dina egna åsikter. Detta är utövandet av den interna friheten men när du sedan vill berätta för någon om din nya åsikt räcker inte längre enbart tankefrihet till utan den externa friheten som kommer till genom yttrandefrihet krävs. Vi kan exemplifiera detta med ett samhälle där människor får tänka vad de vill samtidigt som de inte får uttrycka något kontra ett samhälle där människor får stå på torget och tala fritt men informationen de får ta del av och därmed vilka tankar som kan formas censureras. Intern frihet har dock inget krav på att den begränsade faktorn utövas av en annan agent. Det är fullt möjligt att säga att individens egna språk, kultur, sjukdom, droganvändande eller annat som påverkar tänkandet begränsar den interna friheten om detta gör det omöjligt för denne att forma vissa tankar. På samma sätt skulle okunnighet ses som en intern begränsning eftersom okunnighet förhindrar människor i att formulera sina tankar. Frågan om intern frihet kan begränsas av rent interna skäl, besvaras dock inte av detta eftersom en avsaknad av utbildning lika gärna kan formuleras som en extern påverkan (jag får inte utbildning, alltså begränsas min interna frihet). För att ha ett genuint internt hinder måste det vara något som inte kan attribueras till yttre faktorer. Frågan utvecklas då till en fråga om en människa utan yttre stimuli kan producera interna tankar. Som tur är kräver inte vår modell att vi tar ställning i denna fråga för även om hinder inte kan vara rent interna befattar de sig fortfarande på den interna nivån och är därmed att räkna som hinder mot den interna friheten. Samtidigt är det viktigt att inte bli cirkulär, definieras internfrihet som frihet på den interna nivån kan vi inte sedan definiera den interna nivån som nivån där internfrihet rör sig. Ett sätt att definiera internfrihet får inte luta sig mot något som kräver internfrihet i sin egen definition. En metod som använts här är att definiera intern frihet utifrån skillnaderna mot extern frihet men problem uppstod när vi inte kunde garantera att den ena kan existera utan den andra¹² vilket verkar indikera något problem med hur definitionen fungerar. Jag vill dock hävda att detta är en till stor del chimär problematisering som kan lösas om vi tittar på de skillnader som faktiskt existerar mellan den interna och externa nivån. För det första: hur och vad som mäts för att bilda en uppfattning om mängden tillgänglig frihet skiljer sig mellan den interna och externa. När vi vill mäta en persons externa frihet undersöker vi den mest specifika nivån som denna kan röra sig. Hur skall detta göras när det vi vill mäta är tankar och inte rörelse? Vad är en den mest specifika tanke jag kan producera? Är ”minsta möjliga tanke” ens begripligt? Hur mäts det? Hur undersöker vi det totala antalet möjliga tankar? Tydligt finns det någon form av skillnad här. Det jag vill hävda är alltså att skillnaden mellan intern och extern frihet är att den interna friheten inte kan aggregeras men den externa kan detta¹³. Detta torde vara anledning nog att instifta en skillnad mellan dem. Om vi då ser till de politiska ideologier som Berlin placerade under den positiva kategorin så var en sak de hade gemensamt ideologier fokuserar på är den interna friheten. Tidigare i uppsatsen nämndes tanken om frihet som non-domination nu är det läge att återvända till denna tanke. Som sagt menar denna tanke att ofrihet kan bestå även i hotet om inblandning, det jag hävdar är att detta hänger på den interna friheten. Vi återgår till slav exemplet: slaven måste lyda sin ägare om denna kallar men ägaren är ointresserad och ger slaven inga order. Nu en modifikation: slaven vet inte att han är slav, han har aldrig sett ägaren, har inte hört talas om honom eller tänkt på sig själv som slav. Vad i

---

¹² (Inga tankar → Ingen rörelse) kontra (Inga rörelser → Inga tankar?)

¹³ Ett starkt påstående som har potential att hugga argumentationen i ryggen. Svagare uttryckt skulle man kunna hävda att metoden som krävs för att aggregera intern frihet skiljer sig från den externa, detta skulle i sin tur försvaga men inte eliminera rättfärdigandet av en skillnad mellan dem.

denna situation gör honom mer ofri än någon annan icke-slav? Eftersom han inte har någon tanke till ägaren oroar han sig inte för honom och utan order känner han sig inte tvingad att göra något. Om en främling kom fram till honom och sade "Du är min slav, lyd mig" skulle han kanske skratta och definitivt motsätta sig slavägaren. Det som gör slaven ofri i tanken om non-dominance är tanken att någon kan dominera honom, utan detta är han lika fri som någon annan icke-slav. Men vi då? Som vet att han är slav under ägaren kan inte vi se att han är ofri? Tänk hur vi skulle bemöta en sådan situation om den inträffade: 1. En person säger att han äger en annan människa och pekar ut honom. 2. I ett försök att kontrollera detta frågas den tänkta slaven om detta, han svarar då att han inte känner personen ifråga eller inte ser denna som sin ägare och han aldrig mottagit några order från denna. Antagligen skulle vi då bedöma att den tänkta ägarens utsaga var falsk. Det räcker inte med ett hot det måste finnas en tro till hotet annars skulle utsagan "Du läsaren är nu slav" begränsa din frihet. Invändningen här är att detta inte är ett verkligt hot eftersom makten inte finns för att verkställa hotet. Just i denna stund existerar ett otal olika krafter som tänkbart skulle kunna förslava (kanske krafter som vill förslava oss) men ändå känner vi oss inte som slavar. Detta hänger på att vi inte verkligen tror att vi ska utsättas för slaveri, men kände vi hotet och fruktade konstant skulle vi vara ofria. Non-dominance förutsätter intern frihet för utan den skulle det inte finnas något sätt att avgöra om en person är fri eller ofri. Intern frihet fångar därmed inte bara frihet som non-interference när den erkänner att en del av den är att ingen förhindrar ditt användande av ditt eget intellekt. Den fångar även non-dominance när den identifierar att skälet att vi känner oss ofria när vi domineras är att rädslan för inblandning påverkar hur vi tänker. Hur vi tänker kommer att påverka hur vi agerar och därmed är det dags att gå över och prata om den externa friheten.

4.2 Den externa friheten

Den externa friheten är i sin utformning raka motsatsen till den interna och tar vid precis där den interna slutar. Varje gång en person rör sig, talar eller på annat sätt uttrycker sina tankar nyttjar han sin externa frihet. Den externa friheten existerar inte som separata sfärer utan som en eter vi rör oss i. Fråntagen all sin externa frihet kan en människa fortfarande existera i någon form av ren fantasi värld¹⁴ men inte ha någon förmåga att uttrycka sig. Det är något som vi förvärvar under vår livstid i takt med att lär vi oss uttrycka våra inre tankar mot omvärlden. I någon mening följer att desto mer kunskap vi förvärvar eller desto bättre vi blir på att kontrollera våra egna kroppar desto mer extern frihet får vi. Denna form av frihet är enklast att identifiera med den negativa synen av frihet men skiljer sig likt den interna på flera punkter. För det första är inte heller den externa friheten agentcentrerad då som Skinner menar att en snöstorm står att räkna som något som kan begränsa min frihet (Skinner, 2006, s. s.401). För det andra följer även denna MacCallums triadiska version av frihet. Den externa friheten får sin existensberättigande när vi uppmärksammar att den externa friheten kan påverkas utan att den interna påverkas. Smith vill verkligen förhindra att Jones lär sig om geometri och utarbetar flera eleganta planer för hur han skall hindra Jones försök att lära sig. Dock visar det sig när Smith försöker verkställa sina planer, att polisen inte uppskattar hans planer och förhindrar Smiths försök att förhindra Jones. Som tur är bor Smith i ett land med tankefrihet och kan därmed sitta hemma hela dagarna och drömma om sätt att förhindra Jones att lära sig. Det jag

---

¹⁴ Rent teoretiskt, praktiskt skulle noll extern frihet innebära att rörelsen som krävs för att andas vore förbjuden vilket snabbt skulle korta ner den interna friheten.

ville belysa med detta exempel är att trots att Smith kan planera och formulera vilka tankar han vill (alltså god intern frihet) så när han försöker uttrycka detta så saknar han den externa friheten att göra detta. Den negativa synen av frihet har ofta begränsat den rättmätiga användningen av statens makt till denna frihet, att begränsa hur personen handlar men att inte ta det farliga steget vidare och försöka förändra hur de tänker. Ändå satsar de flesta länder i någon mening på att försöka maximera den interna friheten samtidigt som man söker att begränsa den externa. Statliga skolsystem måste ses som något som ökar den interna friheten även om många barn inte gillar förlusten av extern frihet som medföljer. Som tidigare kan den externa friheten begränsas av både interna och externa skäl, dock är det lite enklare att tänka sig klara fall. Möjligen har jag den externa friheten att bygga en tidsmaskin men eftersom jag saknar kunskapen för att bygga den uppstår ett internt hinder att producera ritningarna för min tidsmaskin och jag kan därmed inte bygga den. Om jag sitter fastkedjad på golvet kan jag fortfarande tänka och försöka uttrycka min interna frihet i extern frihet men kedjan som ett extern hinder förhindrar mitt utövande av extern frihet. Den externa friheten skulle då om vi antar att Garnetts modell från 3.2 håller vara aggregerbar, vilket som tidigare nämnts är den stora skillnaden mellan extern och intern frihet. Om aggregerbarhet är en styrka för modellen kan naturligtvis diskuteras, vissa skulle kanske hävda motsatsen; det är positivt för frihet att den inte kan aggregeras eftersom vi då styr undan eventuella problem som uppstår ur detta. Jag menar dock att det är en styrka att kunna aggregera eftersom att det är detta som öppnar för jämförelser mellan fall. Om frihet inte kunde aggregeras skulle det som var öppet för vetenskapen enbart vara att beskriva friheten i det enskilda fallet, utsagor som ”Sverige är friare än Nord Korea” skulle vara omöjliga att granska¹⁵. Därav menar jag att det finns ett värde och en mening med att söka efter en modell av frihet som är aggregerbar. Om sedan extern frihet inte skulle vara aggregerbar på grund av felaktigheter i den här presenterade teorin så skulle detta försvaga teorin nu men inte förhindra att den är kompatibel med en annan idé om hur frihet kan aggregeras.

4.3 Den blandade friheten

Den blandade friheten eller ofriheten uppstår i situationer då interna och externa faktorer samverkar. Typexemplet på den blandade ofriheten är troligen ett ovilligt beroende. Vi antar att Smith röker men önskar att sluta med denna vana. Det finns igen extern agent som tvingar honom att köpa cigaretter och ingen hindrar honom från att tänka sig att sluta, alltså är han fri. Den som någonsin försökt ge upp ett beroende förstår att helt så enkelt är det inte. Smith känner ett otroligt starkt begär efter cigaretter som förhindrar hans alla försök att sluta. Detta begär är ett han inte identifierar med sig själv eftersom han önskar att sluta. Samma typ av problem tas upp av Taylor som kommer fram till att begär kan begränsa vår frihet just därför att vi inte identifierar oss med dem och känner att de är felbaserade (Taylor, 2006, s. 395). Det speciella med det nu tänkta fall är att det som ger upphov till begäret tydligt kan identifieras som en extern källa samtidigt som begränsningen uppträder på det interna planet. Det behöver dock inte vara fallet att ett begär som vi önskar att bli av med har en extern orsak. Det som krävs är att man inte identifierar sig med begäret. Dock det som skulle visas med detta exempel var hur blandade intern och extern frihet kan vara. Smith har alltså ett internt begär att fortsätta röka

---

¹⁵ Att meningen är förståelig tyder på att det finns någon tanke om grader involverat i frihet annars skulle det ha varit som att säga ”Smith är mer död än Jones”.

som förhindrar honom att sluta i enlighet med hans egen vilja, därav kan vi säga att Smith saknar den interna friheten att sluta begära cigaretter. Detta kommer sedan att översättas till handling då Smith går ut och röker trots att han skulle vilja sluta. Smith saknar då den externa friheten att avhålla sig från att röka men denna externa ofrihet hänger på att han har en intern tanke vilken har inte identifierat sig med. Denna typ av blandad frihet är en direkt och nödvändig följd av att agenter interagerar, eftersom den interna friheten inte kan direkt interagera är det nödvändigt att gå genom den externa. Om vi tittar på Smith och Jones igen blir följden (S)Intern→(S)Extern→(J)Extern→(J)Intern då Smith tänker, handlar och därvid förhindrar Jones handlande och vidare hans möjliga tänkande. Här ser vi också tydligt att om Smith inte handlar på sitt tänkande bryts kedjan och Jones kan inte påverkas. Att vi har denna blandade modell kanske försvårar men den omöjliggör inte den externa/interna modellen det kräver enbart att en situation analyseras så att de olika friheterna tydliggörs. Djur är ett specialfall under denna kategori. Ett djur kan räknas som agent och därmed är att tala om dess frihet befogat men många skulle hävda att det finns någon form av skillnad mellan människors och djurs frihet. Ett djurs externa frihet kan begränsas i samma utsträckning som en människa, en kedja håller fast båda men den interna friheten är en annan fråga. Ett djurs förmåga att identifiera sig själv och människans förmåga skiljer sig åt och därmed skulle man kunna hävda att människan har ett större potential för intern frihet. I takt med att de mentala förmågorna ökar tycks det att den interna friheten ökar och samtidigt möjligheten att begränsa denna frihet. Men samtidigt verkar den interna friheten stå över den externa i den meningen att utan den interna kan inte den externa brukas. En hjärndöd person kan ha en extern frihet i den mån att inget förhindrar eventuell rörelse men eftersom det inte finns någon intern frihet att uttrycka blir den externa friheten obrukbar.

Detta är modellen så som den skall förstås, tyvärr finns det inte inom denna uppsats plats för att göra en mer noggrann analys med denna modell men jag hoppas att de exempel som givits ger en aning om den tänkta applikationen och förmågan hos denna modell. När vi tar i beaktning intern och extern frihet på det sätt som presenterats här menar jag att vi har en modell som inte bara ger oss möjligheten att aggregera frihet och förstå en fundamental skillnad i dess uppbyggnad utan också bättre fångar meningen med frihet så som det faktiskt används. Som sagt skulle det gärna ingått en lite mer avancerad analys med denna modell av Mill, Hobbes, Locke eller några av de andra stora tänkarna i frihetsdebatten. Genom en sådan analys skulle vi bättre kunna förstå hur olika tänkare prioriterat antingen intern eller extern frihet. Men tyvärr måste en sådan analys vänta till en annan uppsats en annan dag.

5. Sammanfattning

Det som har försökts visas här är alltså att den modell av frihet som presenterats av Isaiah Berlin även om den stämmer som historisk modell bär med sig några alvarliga brister vilket leder den till att missa några viktiga dimensioner av frihet och gör den otymplig att använda. De missade dimensionerna är just den dualitet som existerar mellan en agents förmåga att agera utom sitt eget tänkande i kontrast till dennes förmåga att vara fri inom sig själv. Det som gör Berlins teori något otymplig är 1. Dess indelning i frihet från/att som vid granskning verkar vara utbytbara med varandra 2. Att kravet på att frihet skall vara ett förhållande sätter oss i en position där vi inte kan aggregera frihet detta gör att vi enbart kan bedöma en person som fri eller ofri och inte göra bedömningar om vilken av dem som är mest fri. För att försöka råda bot på dessa problem och skapa en modell av frihet som bättre stämmer överens med hur vi tänker oss frihet presenterades den interna/externa modellen av frihet. Den interna friheten definierades som den frihet som står öppen för varje individ i kraft av att denne är en tänkande individ. Den externa friheten definition följer av den interna som förmågan att uttrycka sin interna frihet i den övriga omvärlden. Denna modell tar i beaktande det faktum att alltid kan formuleras som antingen ”att” eller ”från” som visats av G. MacCallum. Samtidigt släpper den på kraven att frihet måste vara ett förhållande mellan två agenter vilket öppnar upp för möjligheten att aggregera frihet i enlighet med den kritik som rests av M. Garnett i sin artikel. Förhoppningen är då att vi kan se den gamla debatten mellan positiv och negativ frihet i ett nytt ljus. Den positiva traditionen har haft en starkare fokusering på den interna friheten och kallat det självförverkligande. Den negativa traditionen har valt att fokusera på den externa friheten och försökt maximera människors förmåga att agera. Även idén om frihet som non-dominance har visats ha starka kopplingar till idén om frihet som intern och extern. När vi ser detta i kraft av intern och extern frihet är vi bättre rustade att förstå hur dessa olika historiska grupperingar förhåller sig till varandra och vad det är de sökt att uppnå. Det som finns kvar att göra är att med detta ny verktyg göra en analys av historiska och nutida frihetstexter och undersöka hur analysapparaten fungerar vid bruk. Frågan om aggregering står även den öppen, det som visats i denna uppsats är enbart en möjlighet för aggregering för att faktiskt kunna göra detta finns en mängd¹⁶ hinder kvar. En metod för att värdera olika friheter måste finnas och för att avgöra värdet mellan dem, grupperingar av friheter måste tydligare definieras för att aggregering skall vara möjlig och troligen en rad andra problem. Men förhoppningen är att detta arbete skall visa en möjlig ny väg för att förstå frihet och dess funktion.

---

¹⁶ Kanske oöverstigliga

6. Litteraturförteckning

- Badersten, & Björn. (2006). *Normativ metod: Att studera det önskvärda*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Beckman, L. (2007). *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus Förlag.
- Berlin, I. (2006). Two Concepts of Liberty. i R. E. Goodin, & P. Pettit, *Contemporary Political Philosophy [Second Edition]* (ss. 369-386). Oxford: Blackwell Publishing.
- Berlin, I., & Hardy, H. (2002). *Liberty- Incorporating 'Four Essays on Liberty'*. Oxford: Oxford University Press.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individen och marknad. 3:e upplagan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Garnett, M. (2007). Ignorance, Incompetence and the Concept of Liberty. *The Journal of Political Philosophy*, Vol. 15 (4), 428-446.
- MacCallum, J. G. (1967). Negative and Positive Freedom. *The Philosophical Review*, Vol. 76 (3), 312-334.
- Pettit, P. (2001). *A Theory of Freedom - From the Psychology to the Politics of Agency*. Oxford: Polity Press.
- Pettit, P. (1997). *Republicanism - A Theory of Freedom and Government*. Oxford: Oxford University Press.
- Skinner, Q. (2006). A Third Concept of Liberty. i R. E. Goodin, & P. Pettit, *Contemporary Political Philosophy [Second Edition]* (ss. 398-415). Oxford: Blackwell Publishing.
- Taylor, C. (2006). What's Wrong with Negative Liberty? i R. E. Goodin, & P. Pettit, *Contemporary Political Philosophy [Second Edition]* (ss. 387-397). Oxford: Blackwell Publishing.
- Teorell, J., & Svensson, T. (2007). *Att fråga och att svara*. Malmö: Liber AB.